

ARACI KURUM SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL VERİLERİ

ARACI KURUM SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL VERİLERİ

2008 yılından itibaren aracı kurumlar, finansal tablolarını Sermaye Piyasası Kurulunun 9 Nisan 2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Seri:XI No:29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ni göz önünde bulundurarak hazırlamaktadır.

Finansal Tablo Hazırlama Rehberi yayınladık.

Birliğimiz SPK'nın bu düzenlemesini esas alarak, aracı kurumlar, bağımsız denetim şirketleri ve Birlik temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu ile UMS/UFRS ve TMS/TFRS düzenlemelerine ilişkin olarak bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma çerçevesinde "Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberi" hazırlanarak Nisan 2010'da yayınlanmıştır. İnternet sitemizde de yer alan bu rehber ile finansal tablo kalemleri arasındaki sınıflandırma farklılıklarına açıklık getirilmesi, kurumlar arasında uygulama birliğinin sağlanması hedeflenmiştir.

Aracı kurumların 2009 ve 2010 finansal verileri toplaştırılmıştır.

Bu bölümde aracı kurumların 2009 ve 2010 yılı solo finansal tabloları karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. 2009 yılı için 91, 2010 yılında ise 94 aracı kurumun finansal verileri ele alınmıştır. Hazırlanan rehber doğrultusunda 2010 yılı verilerinde bilanço ve gelir tablosuna yeni kalemler eklenmiştir.

Bilindiği üzere Birliğimiz, aracı kurumların kamuya açıkladıkları finansal tabloların yanı sıra, bu tablolara ilişkin daha detaylı verileri de derlemektedir. Yeni hazırlanan rehber ile finansal tablolar ve detay veriler arasındaki sınıflandırma farklılıklarının giderilmesi amaçlanmıştır. Ancak yine de aracı kurumların finansal tabloları ile detay veriler arasında ufak farklılıklar mevcuttur. Detay veriler uygulama birliği açısından daha sağlıklı bulunduğundan, raporda çeşitli tablolarda bu verilere yer verilmiştir.

BİLANÇO ANALİZİ

Toplam aktifler 7,4 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2010 sonu itibarıyla aracı kurumların toplam varlıkları 2009 sonuna göre %25 artarak 7,4 milyar TL'ye ulaşmıştır. Likit mali yapısını devam ettiren sektörde, dönen varlıkların toplam varlıklar içindeki payı %90'dır.

VARLIKLAR

Dönen Varlıklar

Aktiflerin yarısını nakit ve nakit benzerleri oluşturmaktadır.

Aracı kurum sektörü bilançosu içerisindeki en büyük pay %54 ile nakit ve nakit benzeri varlıklara aittir. Bir önceki yıl sonuna göre payı 6 puan artan bu kalem; aracı kurumun kendi hesabına yaptığı vadesiz ve vadeli mevduat, yatırım fonları, ters repo ve para piyasası işlemlerinden alacaklar ile müşterilere ait

varlıkları içermektedir. Toplam mevduat nakit ve nakit benzeri varlıkların %93'ünü oluştururken, bu yatırımlar 2009 sonuna göre %41 artmıştır. Toplam mevduatın kurum bazındaki dağılımı incelendiğinde, tek bir aracı kurumun bu hesabın %39'una, ilk dört kurumun da dörtte üçüne sahip olduğu görülmektedir.

Mevduat %41 artmıştır.

Bilançonun bu yapısı bir sonraki bölümde değinilecek olan yükümlülükler ile birlikte değerlendirildiğinde, aracı kurum sektörünün banka kredisi olarak ve para piyasasından borçlanarak mevduata yöneldiği görülmektedir.

Aracı kurumlar borçlanarak mevduatlarını artırmıştır.

Dönen varlıkların altındaki bir diğer önemli kalem olan kısa vadeli finansal yatırımlar, aracı kurumların yatırım amacıyla tuttıkları varlıkları ifade etmektedir. 2010 sonu itibariyle 661 milyon TL olan bu kalemden, kamu kesimi tahvil ve bonoları ağırlıktadır.

Finansal yatırımlar ile nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemlerinin detayları beraber incelendiğinde, aracı kurum sektörünün portföy dağılımına dair bir değerlendirme yapmak mümkündür.

Aracı Kurumların Portföy Dağılımı					
Yatırım Araçları	2009	2010	Değişim	2009	2010
	Bin TL	Bin TL		Dağılım	Dağılım
Repo ve Mevduat	2,845,177	3,897,081	37.0%	80.3%	84.7%
Kamu SGMK	496,266	454,097	-8.5%	14.0%	9.9%
Özel SGMK	34,574	29,330	-15.2%	1.0%	0.6%
Hisse Senedi	99,979	99,462	-0.5%	2.8%	2.2%
Diğer	65,007	122,172	87.9%	1.8%	2.7%
Toplam	3,541,003	4,602,142	30.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Bu doğrultuda, 2010 sonunda aracı kurumların toplam portföyleri %30 artarak 4,6 milyar TL'ye yükselmiştir. Repo ve mevduat karşılaştırılan dönemlerde %37 artmış ve portföy dağılımı içindeki payı 5 puan yükselerek %85 olmuştur.

Portföylerin %85'ini repo ve mevduat oluşturmaktadır.

2010 yılında aracı kurum portföylerinin %10'unu Hazine bonusu ve devlet tahvilleri oluşturmaktadır. Özel sektör borçlanma aracı yatırımları ise 29 milyon TL seviyesindedir.

Aracı kurumların yatırım amacıyla elinde bulundurdukları 99 milyon TL'lik hisse senetlerinin toplam portföylerindeki payı sadece %2 düzeyindedir. 2010 sonu itibariyle aracı kurumlar İMKB'deki hisse senetlerinin halka açık kısmının %0,08'ine (on binde 8) sahiptir.

Aracı kurumlar, borsada işlem gören hisse senetlerinin sadece %0,08'ine sahiptir.

Aracı kurumların kendi portföyüne yaptığı işlem hacmi, dönem boyunca elde tutulan ortalama hisse senedi portföy büyüklüğüne oranlandığında, kurumların hisse senetlerini ortalama ne kadar süre elde tuttuğu hesaplanabilmektedir. Aracı kurumların 2010 yılı içerisindeki hisse senedi portföy değeri ortalaması, elde

Aracı kurumlar hisse senetlerini ortalama 1,2 gün ellerinde tutmuştur.

tutulan ortalama portföy değeri olarak kabul edildiğinde, ortalama portföyleri 89 milyon TL olarak bulunmaktadır. Kurumlar 2010 yılında kendi portföyleri için 52 milyar TL'lik işlem yapmışlardır. Aracı kurumların yıl içerisinde kendi portföylerinin 588 katı kadar işlem yaptıkları görülmektedir. Portföy için yapılan işlemin hem alım hem de satım tarafı olduğu göz önünde bulundurulursa, 2010 yılı içerisinde hisse senedi portföylerinin 294 (=588/2) defa değiştiği hesaplanmaktadır. Başka bir deyişle, 2010'da aracı kurumlar hisse senedi portföylerini ortalama olarak 1,2 (=365/294) gün ellerinde tutmuştur.

Aracı Kurum Sektörünün Bilançosu					
Varlıklar	2009	2010	Değişim	2009	2010
	Bin TL	Bin TL		Dağılım	Dağılım
I. DÖNEN VARLIKLAR	5,286,679	6,707,934	26.9%	88.5%	89.7%
A. Nakit ve Nakit Benzerleri	2,876,545	4,070,170	41.5%	48.2%	54.5%
B. Finansal Yatırımlar (Kısa Vadeli)	684,775	660,533	-3.5%	11.5%	8.8%
C. Ticari Alacaklar (Kısa Vadeli)	1,591,227	1,879,282	18.1%	26.6%	25.1%
D. Ana Faal. Konusu Dış. Fin. Sek. Faal. Al. (KV)	44,404	0	-100.0%	0.7%	0.0%
E. Diğer Alacaklar (Kısa Vadeli)	56,143	69,858	24.4%	0.9%	0.9%
F. Diğer Dönen Varlıklar	33,584	28,090	-16.4%	0.6%	0.4%
G. Satış Amacıyla Elde Tutulan Duran Varlık.	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
II. DURAN VARLIKLAR	685,177	766,307	11.8%	11.5%	10.3%
A. Ticari Alacaklar (Uzun Vadeli)	453	280	-38.2%	0.0%	0.0%
B. Ana Faal. Konusu Dış. Fin. Sek. Faal. Al. (UV)	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
C. Diğer Alacaklar (Uzun Vadeli)	10,025	14,020	39.8%	0.2%	0.2%
D. Finansal Yatırımlar (Uzun Vadeli)	447,862	561,956	25.5%	7.5%	7.5%
E. Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	63,711	26,608	-58.2%	1.1%	0.4%
F. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	4,994	8,683	73.9%	0.1%	0.1%
G. Maddi Duran Varlıklar	126,378	121,159	-4.1%	2.1%	1.6%
H. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	9,836	11,260	14.5%	0.2%	0.2%
I. Şerefiye	1,206	1,206	0.0%	0.0%	0.0%
J. Ertelenmiş Vergi Varlığı	20,352	20,715	1.8%	0.3%	0.3%
K. Diğer Duran Varlıklar	362	420	16.2%	0.0%	0.0%
TOPLAM VARLIKLAR	5,971,856	7,474,241	25.2%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Ticari alacaklar 1,9 milyar TL'dir.

Bilanço yapısına tekrar dönülecek olursa, aracı kurumların toplam varlıklarında ticari alacakların bir diğer önemli hesap olduğu görülmektedir. 1,9 milyar TL olan ticari alacaklar toplam varlıkların dörtte birini oluşturmaktadır. Bu hesapta, müşterilerden alacaklar ile kredili müşterilerden alacaklar ön plana çıkmaktadır.

Aracı kurumların kredili işlemleri artmıştır.

Takas alacaklarını kapsayan müşterilerden alacaklar 687 milyon TL civarındayken, bu kalemin %60'ı bir aracı kuruma aittir. Kredili müşterilerden alacaklar 730 milyon TL seviyesinde olup, 2009 sonuna göre 1,5 kat artmıştır. Bu raporun "Aracı Kuruluşların Faaliyetleri" bölümünde de ele alındığı üzere kredi işlemlerindeki artış 2011'e yönelik olumlu beklentilere işaret etmektedir. Bununla birlikte, gelir tablosunda görüleceği üzere, kredi hacmindeki artışa paralel olarak kredili işlemlerden elde edilen faiz gelirleri de benzer oranda artmıştır.

2009 yılında ana faaliyet konusu dışındaki finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar kaleminde bazı aracı kurumlar müşterileri adına yaptıkları borsa para piyasası işlemlerini ve çeşitli alacaklarını takip etmekteydi. Ancak, 2010 yılında hazırlanan Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberinde belirtildiği gibi, bu başlıkta yalnızca konsolide finansal tablolarda aracı kurumların konsolidasyona tabi faktoring, sigorta şirketi gibi diğer finans sektörü kollarında faaliyet gösteren iştiraklerinin alacakları takip edilmelidir. Yorum farkından dolayı 2009'da 44 milyon TL olarak belirtilen kalem 2010'da, hazırlanan rehber çerçevesinde sıfırlanmıştır.

Kısa vadeli diğer alacaklar hesabı, avanslar, depozito ve teminatlar ile diğer çeşitli alacakları içermektedir. 2010 yıl sonu itibarıyla 70 milyon TL civarındaki bu kalemin yarısını, verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır.

70 milyon TL'lik diğer alacakların yarısını verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır.

2010 sonunda 28 milyon TL olan diğer dönen varlıklar kaleminde gelecek aylara/yıllara ait giderler, peşin ödenen vergiler ve gelir tahakkukları gibi diğer varlıklar takip edilmektedir.

Duran Varlıklar

Duran varlıklar, 2010 sonu itibarıyla 766 milyon TL ile bilançonun %10'unu oluşturmuştur.

Duran varlıklar 766 milyon TL'dir.

Duran varlıkların en önemli kalemi %8 paya sahip olan uzun vadeli finansal yatırımlardır. 2010 sonu itibarıyla aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımları 562 milyon TL'dir.

Kısa vadeli finansal yatırımlarda olduğu gibi, aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımlar tablosu, dipnotlardan derlenerek oluşturulmuştur. Dolayısıyla, bu veriler ile yukarıda sunulan bilanço verileri arasında ufak farklılıklar vardır. Örneğin, bilançoda 562 milyon TL olan uzun vadeli finansal yatırımlar, bu tabloda 560 milyon TL olarak görülmektedir.

Aracı Kurumların Uzun Vadeli Finansal Yatırımları					
	2009	2010		2009	2010
Yatırım Araçları	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılım	Dağılım
Hisse Senetleri*	214,971	303,687	41.3%	48.2%	54.3%
Kamu SGMK	99,118	82,660	-16.6%	22.2%	14.8%
Özel SGMK	0	6,532	A.D.	0.0%	1.2%
Diğer*	131,811	166,908	26.6%	29.6%	29.8%
Toplam	445,900	559,788	25.5%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

*Bazı aracı kurum iştirakleri bu kalemde takip edilmektedir.

Aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımları arasında en yüksek pay %54 ile hisse senetlerindedir. Karşılaştırılan yıllar arasında hisse senedi fiyatlarındaki çıkış, bu yatırımların %41 artışla 304 milyon TL'ye yükselmesinde etkili olmuştur.

Uzun vadeli hisse senedi yatırımları 304 milyon TL'dir.

Uzun vadeli kamu kesimi tahvilleri yatırımı 83 milyon TL'dir.

Önemli bir bölümü İMKB veya Takasbank'ta teminat olarak bulundurulmuş kamu kesimi sabit getirili menkul kıymet portföyü, 2010 sonu itibariyle 83 milyon TL ile toplam uzun vadeli yatırımların %15'ini oluşturmaktadır. Canlanan özel sektör tahvili piyasasına paralel olarak, kurumlar bu yatırım araçlarını uzun vadeli olarak değerlendirmeye başlamıştır. 2010 sonunda sektörün 7 milyon TL tutarında uzun vadeli özel sektör borçlanma aracı yatırımı vardır.

SGMK ve hisse senedi yatırımları birlikte ele alındığında, aracı kurumların kısa vadeli yatırım olarak SGMK'ları, uzun vadeli yatırım olarak da hisse senetlerini daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

Bazı aracı kurumlar Takasbank ve Gelişen İşletmeler Piyasası gibi iştiraklerini, "diğer finansal yatırımlar" başlığı altında takip etmektedir. Ayrıca, hisse senedi yatırımlarına benzer şekilde, bazı aracı kurumlar da konsolidasyon kapsamındaki iştiraklerinin değerlerini bu kalemde izlemektedir. 2010 sonu itibariyle uzun vadeli diğer yatırımlar 167 milyon TL'dir.

Bilançoya tekrar bakıldığında, duran varlıkların altında yer alan bir diğer kalem, özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlardır. Tamamını iştiraklerin oluşturduğu bu kalem 64 milyon TL'den 27 milyon TL'ye inmiştir. Düşüş bir aracı kurumun ilgili iştirakinin değerlendirme yöntemini değiştirmesinden kaynaklanmaktadır.

Toplam varlıkların %2'sini maddi duran varlıklar oluşturmaktadır. Maddi duran varlıklar altında binalar 71 milyon TL ile en büyük kalemi oluştururken, amortismanlar da 48 milyon TL seviyesindedir.

YÜKÜMLÜLÜKLER

2010 yılında özsermayenin payı azalmıştır.

2010 sonu itibariyle aracı kurumların toplam yükümlülüklerinin üçte ikisini kısa vadeli yükümlülükler oluşturmaktadır. Özkaynakların payı 4 puan azalarak %32'ye gerilerken, uzun vadeli yükümlülüklerin payı %1'in altında kalmaya devam etmiştir.

Kısa Vadeli Yükümlülükler

2010 yılı sonunda kısa vadeli yükümlülükler %33 artarak 5 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Artışa en önemli katkıyı sağlayan finansal borçlar 3,2 milyar TL'ye yükselerek bilançodaki ağırlığını %42'ye çıkarmıştır.

TPP'ye borçlar 2,6 milyar TL olmuştur.

Finansal borçlar ağırlıklı olarak Takasbank Para Piyasasına (TPP) borçlarda oluşmaktadır. 2,6 milyar TL civarında olan bu borçların yarısı bir aracı kuruma, %90'ı da ilk dört aracı kuruma aittir.

Bu durum bilançonun nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemiyle birlikte değerlendirildiğinde, 4 aracı kurumun Takasbank Para Piyasasından borçlanıp, mevduata yatırım yaptıkları görülmektedir.

Dört aracı kurum TPP'den borçlanıp mevduata yatırım yapmıştır.

Aracı Kurum Sektörünün Bilançosu					
Kaynaklar	2009 Bin TL	2010 Bin TL	Değişim	2009 Dağılım	2010 Dağılım
I. KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	3,771,882	5,005,853	32.7%	63.2%	67.0%
A. Finansal Borçlar (Kısa Vadeli)	1,968,572	3,167,059	60.9%	33.0%	42.4%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (Kısa Vadeli)	11,349	7,353	-35.2%	0.2%	0.1%
C. Ticari Borçlar (Kısa Vadeli)	1,631,057	1,684,642	3.3%	27.3%	22.5%
D. Diğer Borçlar (Kısa Vadeli)	45,863	36,455	-20.5%	0.8%	0.5%
E. Ana Faal. Konusu Dış. Fin. Sek. Faal. Borçlar (KV)	25,173	0	A.D.	0.4%	0.0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (Kısa Vadeli)	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
G. Dönem Kârı Vergi Yükümlülüğü	14,394	17,068	18.6%	0.2%	0.2%
H. Borç Karşılıkları (Kısa Vadeli)	43,561	17,222	-60.5%	0.7%	0.2%
I. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar (KV)	-	55,564	A.D.	-	0.7%
J. Diğer Yükümlülükler (Kısa Vadeli)	31,913	20,491	-35.8%	0.5%	0.3%
K. Satış Amacıyla Elde Tutulan Dur. Var. İlişkin Yük.	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
II. UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	47,403	42,970	-9.4%	0.8%	0.6%
A. Finansal Borçlar (Uzun Vadeli)	3,887	3,618	-6.9%	0.1%	0.0%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (Uzun Vadeli)	0	63	A.D.	0.0%	0.0%
C. Ticari Borçlar (Uzun Vadeli)	3,808	42	-98.9%	0.1%	0.0%
D. Diğer Borçlar (Uzun Vadeli)	408	158	-61.3%	0.0%	0.0%
E. Ana Faal. Konusu Dış. Fin. Sek. Faal. Borçlar (UV)	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (Uzun Vadeli)	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
G. Borç Karşılıkları (Uzun Vadeli)	5	5	0.0%	0.0%	0.0%
H. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar (UV)	28,400	29,090	2.4%	0.5%	0.4%
I. Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	10,663	9,707	-9.0%	0.2%	0.1%
J. Diğer Yükümlülükler (Uzun Vadeli)	232	288	24.4%	0.0%	0.0%
III. ÖZKAYNAKLAR	2,152,572	2,425,417	12.7%	36.0%	32.5%
A. Ana Ortaklığa İlişkin Özkaynaklar	2,152,572	2,425,417	12.7%	36.0%	32.5%
1. Ödenmiş Sermaye	1,029,955	1,222,223	18.7%	17.2%	16.4%
2. Sermaye Düzeltmesi Farkları	318,454	314,842	-1.1%	5.3%	4.2%
3. Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi (-)	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
4. Hisse Senetleri İhraç Primleri	40,657	0	A.D.	0.7%	0.0%
5. Değer Artış Fonları	119,854	158,639	32.4%	2.0%	2.1%
6. Ortak Kontrol Altındaki İşl. Birleşmeleri Etkisi	-	0	A.D.	-	0.0%
7. Yabancı Para Çevrim Farkları	-10	-153	1376.4%	0.0%	0.0%
8. Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	135,544	155,854	15.0%	2.3%	2.1%
9. Geçmiş Yıllar Kâr/Zararları	191,228	207,272	8.4%	3.2%	2.8%
10. Net Dönem Kârı/Zararı	316,889	366,740	15.7%	5.3%	4.9%
B. Azınlık Payları	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
TOPLAM KAYNAKLAR	5,971,856	7,474,241	25.2%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Finansal borçlar altındaki bir diğer kalem kısa vadeli banka kredileridir. 2010 sonu itibariyle 536 milyon TL'ye ulaşan banka kredilerinde para piyasasında olduğu gibi, aracı kurumlar arasında bir yoğunlaşma mevcuttur. 3 aracı kurum toplam banka kredilerinin %74'ünü kullanmaktadır. Bu aracı kurumlar banka kredisi kullanarak elde ettikleri kaynağı mevduatta değerlendirmektedir. Söz konusu aracı kurumlardan ikisi aynı zamanda TPP'ye olan borçların %57'sini yaratmışlardır.

İki aracı kurum hem TPP'den borçlanıp hem de banka kredisi kullanıp mevduata yatırım yapmıştır.

Takas işlemleri ile ilgili borçları kapsayan ticari borçlar 1,7 milyar TL'dir.

Kısa vadeli yükümlülüklerin bir diğer önemli kalemi olan ticari borçlar 2009'a göre çok değişmemiş ve 1,7 milyar TL civarında kalmıştır. Ticari borçların %70'i müşterilere borçlarken, Takasbank'a olan borçlar 257 milyon TL (%15) seviyesindedir. Söz konusu hesaplar, genel olarak kurumların müşteri hesaplarından alıp Takasbank'a aktaracağı, ya da Takasbank'tan alıp müşteri hesaplarına aktaracağı tutarları ifade etmektedir. Bu kalemler bilançonun aktif tarafında yer alan Takasbank ve müşterilerden alacaklar kalemleriyle paralel olarak çalışmaktadır.

Vergi dairelerine borçlar 24 milyon TL civarındadır.

Kısa vadeli diğer borçlar kalemi, alınan avans, depozito ve teminatları, ilişkili taraflara ticari olmayan borçları ve vergi dairelerine olan borçları içermektedir. 2010 sonu itibariyle 36 milyon TL olan kısa vadeli diğer borçların en büyük kalemi 24 milyon TL ile vergi dairelerine borçlardır.

2009'da ana faaliyet konusu dışındaki finans sektörü faaliyetlerinden borçlar kalemi, varlıklar tarafında olduğu gibi, ağırlıklı olarak bazı aracı kurumların müşterilerine ait borsa para piyasası borçlarını yansıtmaktaydı. Ancak, Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberinde belirtildiği üzere, varlıklar tarafında olduğu gibi bu kalemin solo finansal tablolarda kullanılmaması gerekmektedir. Bu nedenle, 2010 yılı itibariyle bu başlıkta bakiye bulunmamaktadır.

Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberiyle birlikte, finansal tablo formatına, 2010 yılında çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin kısa vadeli karşılıklar kalemi eklenmiştir. Ağırlıklı olarak personel izin ve prim gibi çeşitli karşılıkların sınıflandırıldığı bu kalem, 2010 sonu itibariyle 56 milyon TL'dir.

Uzun Vadeli Yükümlülükler

Kıdem tazminatı karşılığı 29 milyon TL'dir.

2010 sonu itibariyle toplam yükümlülüklerdeki payı %1'in altında olan uzun vadeli yükümlülükler 43 milyon TL'dir. Bu yükümlülüklerin en büyük kalemi çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin uzun vadeli karşılıklardır. Kıdem tazminatı karşılıklarını içeren uzun vadeli bu kalem 2010'da 29 milyon TL olmuştur.

4 milyon TL olan uzun vadeli finansal borçların tamamına yakını bir aracı kurumun uzun vadeli aldığı banka kredileri oluşturmaktadır. Ayrıca, 2010 sonu itibariyle sektörün ertelenmiş vergi yükümlülüğü 10 milyon TL'dir.

Özkaynaklar

Özkaynakların payı 4 puan azalarak %32'ye gerilemiştir.

2010 sonu itibariyle sektörün özkaynakları 2,4 milyar TL seviyesindedir. %13 oranında artan özkaynakların, yükselen kısa vadeli borçlanmaya bağlı olarak, toplam yükümlülükler içindeki payı 4 puan gerileyerek %32'ye inmiştir.

2010 sonunda, 1,2 milyar TL ile ödenmiş sermaye, özkaynakların yarısını oluşturmuştur. Ödenmiş sermayeden kaynaklanan enflasyon düzeltmesi farkları 2010 sonunda 315 milyon TL'dir.

**Özkaynakların yarısı
ödenmiş sermayedir.**

2009'da bir aracı kurumun halka arz edilmesinden kaynaklanan 41 milyon TL değerindeki hisse senedi ihraç primleri, kurumun ödenmiş sermayesine eklendiği için 2010'da sıfırlanmıştır.

Değer artış fonları, doğrudan gelir tablosuyla ilişkilendirilemeyip özkaynağa aktarılan tutarları ifade etmektedir. Bu tutar 2010 sonu itibarıyla 159 milyon TL olup, %32 yükselmiştir. Bu artışta özellikle bir aracı kurumun borsada işlem gören iştiraklerinin değer artışı etkilidir.

**Değer artış fonları 159
milyon TL'dir.**

Gelir tablosu analizinde daha detaylı inceleneceği üzere, 2010 yılında aracı kurum sektörünün net dönem kârı %16 artarak 367 milyon TL olmuştur.

**2010 yılında net dönem kârı
367 milyon TL'dir.**

Sonuç

Aracı kurumlar 2010 yılında toplam aktiflerini %25 artırarak 7,5 milyar TL'ye çıkarmışlardır. Kurumlar 2010'da da sağlam mali yapılarını ve likit pozisyonlarını korumaya devam etmiştir. Dönen varlıkların payı %90 iken, 2,4 milyar TL olan özkaynakların yarısını ödenmiş sermaye oluşturmuştur. Aracı kurumların para piyasası ya da banka kredisi aracılığıyla borçlanarak banka mevduatına yatırım yaptıkları görülmüştür.

**Aracı kurumlar borçlanarak
mevduata yatırım yapmıştır.**

GELİR TABLOSU ANALİZİ

Aracı kurumların gelir tablosu iki ana başlık altında detaylandırılmaktadır. Kurumlar devam ettirdiği faaliyetlerini "Sürdürülen Faaliyetler" altında izlerken, finansal tablonun hazırlandığı tarih itibarıyla durdurduğu faaliyetlerine ilişkin dönem içinde oluşan gelir ve giderlerini "Durdurulan Faaliyetler" altında takip etmektedir.

Sürdürülen faaliyetler hesabında sınıflandırılan ilk kalem satış gelirleridir. Bu kalem altında aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları menkul kıymet satışları, aracılık komisyon gelirleri, hizmet gelirleri ve esas faaliyetlerden diğer gelirleri yer almaktadır. Bir sonraki kalem olan satışların maliyetinde ise kurumların kendi portföylerine aldıkları menkul kıymetlerin alış tutarları takip edilmektedir.

Satış gelirlerinden satışların maliyeti düşüldüğü zaman ticari faaliyetlerden brüt kâr/zarar rakamına ulaşılmaktadır. 2010 sonu itibarıyla sektörün ticari faaliyetlerden brüt kârı %47 artarak 967 milyon TL olmuştur.

**Ticari faaliyetlerden brüt kâr
967 milyon TL'dir.**

Konsolide finansal tablo hazırlayan aracı kurumların sermaye piyasası dışında finans sektöründe faaliyet gösteren faktoring,

sigorta şirketi gibi iştiraklerinin faiz, ücret, prim ve komisyon gibi gelirleri/giderleri "Ana Faaliyet Konusu Dışındaki Finans Sektörü Faaliyetlerinden Brüt Kâr/Zarar" kaleminde takip edilmelidir. Ancak bazı kurumların farklı yorumlamalar sebebiyle bazı hizmet gelirlerini bu kalem altında takip ettiği görülmüştür. 2010 sonu itibarıyla gelir tablosunda 128 milyon TL olan bu gelirler, detaylarda esas faaliyetlerden diğer gelirler altında takip edilmiştir. Bu tutarın neredeyse tamamı tek bir kurumdan kaynaklanmaktadır.

Aracı Kurum Sektörünün Gelir Tablosu					
	2009	2010	Değişim	2009	2010
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER	Bin TL	Bin TL	Değ.	Dağılım	Dağılım
A. Satış Gelirleri (net)	98,719,502	152,543,125	54.5%	A.D.	A.D.
B. Satışların Maliyeti (-)	-98,060,184	-151,575,850	54.6%	A.D.	A.D.
R1. Ticari Faaliyetlerden Brüt Kâr/Zarar	659,318	967,275	46.7%	75.2%	88.3%
C. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Gelirler	237,546	128,281	-46.0%	27.1%	11.7%
D. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Giderler (-)	-20,614	-106	-99.5%	-2.4%	0.0%
R2. Ana Faal. Dışı Fin. Sek. Faal. Brüt K/Z	216,932	128,175	-40.9%	24.8%	11.7%
P1. BRÜT KÂR/ZARAR	876,250	1,095,450	25.0%	100.0%	100.0%
E. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-80,966	-100,137	23.7%	-9.2%	-9.1%
F. Genel Yönetim Giderleri (-)	-656,920	-747,141	13.7%	-75.0%	-68.2%
G. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	-175	-411	135.3%	0.0%	0.0%
H. Diğer Faaliyet Gelirleri	67,985	29,740	-56.3%	7.8%	2.7%
I. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	-18,362	-15,114	-17.7%	-2.1%	-1.4%
P2. FAALİYET KÂRI/ZARARI	187,812	262,388	39.7%	21.4%	24.0%
J. İştirak Kâr/Zararlarından Paylar	7,021	2,413	-65.6%	0.8%	0.2%
K. Esas Faaliyet Dışı Finansal Gelirler	260,006	326,194	25.5%	29.7%	29.8%
L. Esas Faaliyet Dışı Finansal Giderler (-)	-72,876	-145,887	100.2%	-8.3%	-13.3%
P3. SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ ÖNCESİ K/Z	381,963	445,107	16.5%	43.6%	40.6%
M. Sürdürülen Faal. Vergi Gelir/Gideri	-65,630	-78,366	19.4%	-7.5%	-7.2%
N. Dönem Vergi Gelir/Gideri	-66,958	-82,546	23.3%	-7.6%	-7.5%
O. Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	1,328	4,180	214.6%	0.2%	0.4%
P4. SÜRDÜRÜLEN FAAL. DÖNEM KÂRI/ZARARI	316,333	366,740	15.9%	36.1%	33.5%
DURDURULAN FAALİYETLER					
P. Durdurulan Faal. Vergi Sonrası Dönem Kâr/Zarar	557	0	A.D.	0.1%	0.0%
P5. DÖNEM KÂRI/ZARARI	316,889	366,740	15.7%	36.2%	33.5%
P6. Azınlık Payları	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
P7. Ana Ortaklık Payları	316,889	366,740	15.7%	36.2%	33.5%

Kaynak: TSPAKB

Toplam geliri ifade eden brüt kâr %25 artarak 1,1 milyar TL'ye çıkmıştır.

Brüt kâr/zarar, ticari ve finans sektörü faaliyetlerinden elde edilen kâr/zararların toplanmasıyla elde edilmektedir. Sektörün toplam gelirlerini ifade eden brüt kâr rakamı 2010 yılında %25 artarak 1,1 milyar TL'ye yükselmiştir.

İlerleyen bölümde gelir dağılımı detaylı olarak incelenecek, ardından gider dağılımı ile kârlılık ele alınacaktır.

GELİR DAĞILIMI

Aracı kurum sektörünün gelir yapısı, gelir tablosunun detayları esas alınarak incelenmiştir. Detaylardan üretilen tablolar, uygulama birliği açısından aracı kurumların verilerini daha

sağlıklı bir biçimde göstermektedir. Bu sebeple gelir dağılımı analizinde detaylardan derlenen rakamlar baz alınarak değerlendirme yapılmaktadır.

Farklı uygulamalar dolayısıyla, gelir tablosu ile detayları arasında sınıflandırma farklılıkları oluşabilmektedir. Örneğin, özet gelir tablosunda yer alan toplam gelirler (brüt kâr) 1.095 milyon TL iken, detaylardan oluşturulan "Gelir Dağılımı" tablosunda 1.094 milyon TL'dir.

Gelir Dağılımı					
	2009	2010		2009	2010
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılım	Dağılım
Net Komisyon Gelirleri	571,674	715,682	25.2%	64.2%	65.4%
Hizmet Gelirleri	148,650	215,508	45.0%	16.7%	19.7%
Alım-Satım ve Türev Kâr/Zararı	57,392	48,106	-16.2%	6.4%	4.4%
Diğer Gelirler	113,324	115,109	1.6%	12.7%	10.5%
Toplam	891,040	1,094,405	22.8%	100.0%	100.0%
Kaynak: TSPAKB					

Toplam gelirler içerisinde net komisyon gelirleri %65'lik pay ile sektörün en önemli gelir kalemi olmaya devam etmiştir. Özellikle kurumsal finansman gelirlerindeki artışa paralel olarak hizmet gelirleri 216 milyon TL'ye ulaşarak toplam gelirler içindeki payını %20'ye çıkarmıştır. Aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları işlemlerden elde ettikleri kazanç 2010'da azalarak 48 milyon TL'ye inmiştir. Yoğun olarak faiz gelirlerinden oluşan esas faaliyetlerden diğer gelirler 115 milyon TL seviyesinde kalmıştır.

Net komisyon gelirlerinin payı %65'tir.

Net Komisyon Gelirleri

Aracı kurumların hisse senedi, vadeli işlem sözleşmeleri ve SGMK gibi menkul kıymet işlemlerinden elde ettikleri komisyonlardan, müşterilere ve acentelere ödenen komisyon iadelerinin düşülmesiyle net komisyon gelirleri hesaplanmaktadır. Bu gelirler bir önceki yıl sonuna göre %25 artarak 716 milyon TL'ye çıkmıştır.

Toplamdaki payını 2 puan artırarak %82'ye çıkaran hisse senedi işlemlerinden elde edilen komisyonlar, net komisyon gelirleri içindeki en önemli kalem olmaya devam etmiştir.

Hisse senedi komisyonlarının payı artmıştır.

Karşılaştırılan dönemler arasında hisse senedi işlem hacmindeki yükseliş %32 olurken, komisyonlardaki artış %28'dir. Bu durum, sektörün hisse senedi komisyon oranlarındaki azalışa işaret etmektedir.

Net hisse senedi komisyon gelirlerini aracı kurumların müşterileri için yaptıkları hisse senedi işlem hacmine bölerek, sektörde geçerli olan ortalama efektif komisyon oranına ulaşabilmektedir. 2010 yılında, aracı kurum müşterilerinin hisse senedi işlem hacmi 1,2 trilyon TL seviyesindedir. Bu rakam aracı kurumların işlem hacminden kurum portföyü işlemleri düşülerek

Ortalama hisse senedi komisyon oranı yüzde 48'e inmiştir.

hesaplanmıştır. Aynı dönem itibariyle net hisse senedi komisyon gelirleri ise 588 milyon TL'dir. Bu durumda sektörün ortalama efektif komisyon oranı %0,048'tir (yüzbinde 48). 2008'de bu oran %0,060 (yüzbinde 60), 2009'da ise %0,050 (yüzbinde 50) idi.

Öte yandan, hesaplanan efektif hisse senedi komisyon oranı yatırımcılardan tahsil edilen komisyon oranı olarak değil, aracı kurumun geliri olarak değerlendirilmelidir.

Net Komisyon Gelirleri					
	2009	2010		2009	2010
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılım	Dağılım
Hisse Senedi	458,149	588,374	28.4%	80.1%	82.2%
Vadeli İşlem	100,505	116,594	16.0%	17.6%	16.3%
SGMK	12,386	10,519	-15.1%	2.2%	1.5%
Yabancı MK	635	195	-69.3%	0.1%	0.0%
Toplam	571,674	715,682	25.2%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Vadeli işlem komisyonlarının payı azalmıştır.

Net komisyon gelirlerinin diğer önemli bileşeni vadeli işlemlerden elde edilen komisyonlardır. Kuruluşunu izleyen ilk yıllarda işlem hacimlerindeki hızlı yükselişlere paralel olarak türev araçlardan elde edilen komisyonlardaki artış, son dönemde hız kesmiştir. 2010 yılında vadeli işlem aracılık komisyonlarındaki artış hisse senedi komisyonlardaki yükselişin gerisinde kalmış ve toplamdaki payı 2 puan azalarak %16'ya gerilemiştir. 2008'de bu oran %21 idi.

Ortalama VOB komisyon oranları yüzbinde 17'ye inmiştir.

Hisse senedine benzer şekilde VOB işlemlerine dair efektif komisyon oranını hesaplamak da mümkündür. Yıl içerisinde 670 milyar TL'lik müşteri VOB işlemine karşılık 117 milyon TL'lik net komisyon geliri elde edilmiştir. Sektörün VOB işlemleri için efektif komisyon oranı 2010'da 0,017'dir (yüzbinde 17). 2009 yılında bu oran %0,019, 2008'de ise %0,032 idi. Efektif VOB komisyon oranının, hisse senedi komisyon oranından düşük olması dikkati çekmektedir.

Devlet tahvili ve Hazine bonusu ile repo alım-satım işlemlerinden alınan SGMK komisyonları ise incelenen dönemde 12 milyon TL'den 11 milyon TL'ye gerilemiştir. Sınırlı olan yabancı menkul kıymet alım-satımından ise 195.000 TL komisyon elde edilmiştir.

Hizmet Gelirleri

Hizmet gelirleri 216 milyon TL'ye çıkmıştır.

Sektörün ikinci önemli gelir grubu olan hizmet gelirleri, varlık yönetimi, kurumsal finansman ve danışmanlık gibi faaliyetlerden elde edilen gelirleri içermektedir. Bu gelirler, 2010 yılında %45 artarak 216 milyon TL'ye çıkmıştır.

Hizmet Gelirleri					
	2009	2010		2009	2010
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılım	Dağılım
Kurumsal Finansman Gelirleri	30,721	73,344	138.7%	20.7%	34.0%
Varlık Yönetimi Gelirleri	69,221	73,140	5.7%	46.6%	33.9%
Diğer Komisyon ve Gelirler	48,708	69,024	41.7%	32.8%	32.0%
Toplam	148,650	215,508	45.0%	100.0%	100.0%
Kaynak: TSPAKB					

Hizmet gelirlerinde ilk dikkati çeken nokta, kurumsal finansman gelirlerindeki hızlı artıştır. Kurumsal finansman gelirleri, halka arz işlemleri, işletme satın alma/birleşme (SAB), sermaye artırımını, temettü dağıtımını gibi yatırım bankacılığı işlemlerinden elde edilen gelirleri ifade etmektedir.

Kurumsal finansman gelirleri 73 milyon TL'ye çıkmıştır.

Kurumsal Finansman Gelirleri					
	2009	2010		2009	2010
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılım	Dağılım
Halka Arz	631	35,340	5496.4%	2.1%	48.2%
SAB	14,451	29,344	103.1%	47.0%	40.0%
Ser. Art.-Tem. Dağ.	1,787	1,681	-5.9%	5.8%	2.3%
Diğer Danışmanlık	13,852	6,979	-49.6%	45.1%	9.5%
Toplam	30,721	73,344	138.7%	100.0%	100.0%
Kaynak: TSPAKB					

"Aracı Kuruluşların Faaliyetleri" bölümünde de incelendiği üzere aracı kurumların kurumsal finansman faaliyetlerinde yaşanan hareketlilik, aracı kurumların gelir tablolarına da yansımıştır. 31 milyon TL'den 73 milyon TL'ye yükselen kurumsal finansman gelirlerinin toplam gelirlerdeki payı da %21'den %34'e çıkmış, bu gelirler varlık yönetimi gelirlerinin önüne geçmiştir.

2009 yılında 20 aracı kurum kurumsal finansman geliri elde ederken bu sayı 2010'da 36'ya yükselmiştir. İki aracı kurum bu gelirlerin %54'ünü yaratmıştır.

2010 yılında halka arz faaliyetlerinde yaşanan canlanma aracı kurum gelir tablosuna da yansımıştır. Halka arz komisyon gelirleri 35 milyon TL'ye ulaşmışken bu gelirler %48 pay ile kurumsal finansman gelirlerinde ilk sırada yer almıştır. 28 aracı kurum bu işlemlerden gelir yaratmıştır. Halka arzların sınırlı olduğu 2009 yılında bu sayı 5 idi.

Halka arz gelirleri 35 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Toplam kurumsal finansman gelirlerinde, işletme satın alma ve birleşme faaliyetleri diğer önemli gelir kalemi olmuştur. Tamamlanan satın alma-birleşme işlemlerindeki yükselişe paralel olarak, bu işlemlerden elde edilen gelirler karşılaştırılan dönemler arasında iki kata yakın artmış, 29 milyon TL'yi aşmıştır. Bu gelirlerin çok büyük bir kısmı bir aracı kuruma aittir.

İşletme satın-alma birleşme işlemlerinden elde edilen gelirler iki kat artmıştır.

Şirketlerin sermaye artırımını ve temettü ödemeleri 2010 yılında aracı kurumlara 1,7 milyon TL gelir sağlamıştır.

Özelleştirme, şirket ve proje değerlemesi gibi faaliyetleri içeren diğer danışmanlık gelirleri ise yarı yarıya azalarak 7 milyon TL'ye inmiştir. Aradaki fark 2009 yılında bir aracı kurumun özelleştirme projelerinden elde ettiği geliri yansıtmaktadır.

Varlık yönetimi gelirleri 73 milyon TL seviyesindedir.

Varlık yönetimi gelirleri de hizmet gelirleri arasında yer alan bir diğer önemli kalemdir. Portföy yönetimi ve yatırım fonlarından elde edilen komisyonları ifade eden bu gelirler ufak bir artışla 73 milyon TL olmuştur. Bu gelirlerin toplamdaki payı ise kurumsal finansman gelirlerindeki hızlı artış neticesinde 13 puan gerileyerek %34'e inmiştir.

Aracı kurumların faaliyetlerinin incelendiği bir önceki bölümden de hatırlanacağı üzere, karşılaştırılan dönemlerde yönetilen portföy büyüklüğünde önemli bir değişim yaşanmamıştır. 2010'da 43 aracı kurum yatırım fonu satış, yatırım fonu yönetim ve/veya portföy yönetim komisyonu elde etmiştir. Kurumsal finansman faaliyetlerine nazaran bu işlemlerden elde edilen gelirlerde aracı kurumlar arası yoğunlaşma daha azdır.

Diğer komisyon ve gelirler 69 milyon TL olmuştur.

Hizmet gelirlerinin bir diğer kalemi olan diğer komisyon ve gelirler başlığı altında, aracı kurumların EFT, virman, saklama ücretleri gibi işlemlerden elde ettikleri komisyonları ile diğer danışmanlık gelirleri yer almaktadır. Bu gelirler önceki yıla göre %42 artarak 69 milyon TL'ye ulaşmıştır. Yükselişte iki aracı kurumun yurtdışı ortaklarına sunduğu danışmanlık hizmetlerinden elde ettikleri gelirlerindeki artış etkili olmuştur.

Alım-Satım Kârları

Menkul kıymet ve türev işlemlerden 48 milyon TL kâr sağlanmıştır.

Sektörün bir diğer gelir kalemini menkul kıymet alım-satım ve türev işlem kâr/zararları oluşturmaktadır. 2010 yılında menkul kıymet ve türev işlemlerinden üretilen kâr %16 azalarak 48 milyon TL olmuş, toplam gelirler içerisindeki payları da %4'e inmiştir. 2010'da hisse senedi işlemlerinden elde edilen kârın yükselmesine rağmen, DİBS ve türev işlemlerinden sağlanan kazancın azalması toplam rakamda düşüşe yol açmıştır.

Alım-Satım ve Türev İşlem Kâr/Zararları					
	2009	2010		2009	2010
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılım	Dağılım
Hisse Senetleri	3,505	19,100	444.9%	6.1%	39.7%
DİBS	33,832	13,679	-59.6%	58.9%	28.4%
Yatırım Fonları	3,675	4,834	31.5%	6.4%	10.0%
Yabancı MK	6,462	5,036	-22.1%	11.3%	10.5%
Özel SGMK	-2,266	329	A.D.	-3.9%	0.7%
Türev İşlemler	12,184	5,129	-57.9%	21.2%	10.7%
Toplam	57,392	48,106	-16.2%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Hisse senedi alım-satımından 19 milyon TL kâr elde edilmiştir.

Kurumlar kendi portföyleri için yaptıkları hisse senedi alım-satımından 2009 yılında sadece 4 milyon TL kazanç elde ederken, 2010 yılında 19 milyon TL kâr elde etmişlerdir. Hisse senetleri 2010'da aracı kurumların kendi portföyüne yaptıkları

işlemlerden en fazla gelir yaratan menkul kıymet grubu olmuştur.

Devlet iç borçlanma senetleri işlemlerinden elde edilen alım-satım kârı, karşılaştırılan dönemlerde %60 azalarak 14 milyon TL'ye gerilemiştir. Kurumlar yatırım fonları ve yabancı menkul kıymet işlemlerinden 5'er milyon TL kâr etmiştir.

Bilançoda da görüldüğü üzere aracı kurumların 2010'da özel sektör tahvil ve bono yatırımları artmıştır. 2009'da özel sektör borçlanma araçlarından zarar eden aracı kurumlar 2010'da 329.000 TL kazanç sağlamışlardır.

2009 yılında portföye yapılan türev işlemlerden 12 milyon TL kâr eden kurumların 2010'da bu işlemlerden sağladıkları kazanç azalmış ve 5 milyon TL'ye gerilemiştir. 41 aracı kurum kendi portföyüne türev işlemi gerçekleştirirken, bu kurumlardan 18'i bu işlemlerden zarar etmiştir. Türev işlemlerinden elde edilen net kazancın önemli bir kısmı 3 aracı kurumca yaratılmıştır. Bununla birlikte bu hesabın, VOB'daki işlemlerin yanı sıra aracı kurumların yurtdışındaki türev işlemlerini de yansıttığını belirtmek gerekir.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

Esas faaliyetlerden diğer gelirler, ağırlıklı olarak aracı kurumların müşterilerinden aldıkları faizleri kapsamaktadır. Bu kalem 2009 yılına göre değişmeyerek 115 milyon TL'de kalmıştır.

Aracı kurumların faaliyetlerinin incelendiği bir önceki bölümde de değinildiği gibi, aracı kurumların 2010 yılında hisse senetleri için kullandıkları kredi hacmi artmıştır. Bu durumun bir yansıması olarak müşterilerden alınan faiz gelirleri %41 artarak 87 milyon TL'ye ulaşmış, toplam diğer gelirler içerisindeki payı %75'e çıkmıştır.

DİBS işlemlerinden elde edilen kazançlar azalmıştır.

Türev işlemlerinden 5 milyon TL'lik kazanç sağlanmıştır.

Esas faaliyetlerden diğer gelirler 115 milyon TL'dir.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler					
	2009	2010		2009	2010
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Dağılımı	Dağılımı
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	66,925	115,109	72.0%	59.1%	100.0%
Müşterilerden Alınan Faiz Gelirleri	61,671	86,805	40.8%	54.4%	75.4%
Diğer Esas Faaliyet Gelirleri	5,253	28,304	438.8%	4.6%	24.6%
Ana Faal. Kon. Dış. Fin. Sek. Faal. Brüt K/Z	46,399	0	A.D.	40.9%	0.0%
Toplam	113,324	115,109	1.6%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPA KB

Ana faaliyet konusu dışındaki finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zarar 2009 yılında ağırlıklı bir aracı kurumun arbitraj işlemlerinden elde ettiği kâr rakamını yansıtıyordu. Aslında, sadece konsolide finansal tablolarda yer alması gereken bu kalemden aracı kurumların konsolidasyon kapsamındaki sigorta ve faktoring gibi finans sektörü iştiraklerinden elde ettikleri gelirler gösterilmelidir. İlgili aracı kurum 2010 yılında bu gelirlerini diğer esas faaliyetlerinden gelirler başlığı altında

sınıflandırmaya başlamıştır. Dolayısıyla, diğer esas faaliyet gelirleri 2010 yılında 28 milyon TL'ye yükselmiştir.

GİDER DAĞILIMI

Faaliyet giderleri 848 milyon TL'ye çıkmıştır.

2010 sonu itibarıyla aracı kurumların toplam giderleri %15 artarak 848 milyon TL'ye çıkmıştır.

Gider Dağılımı	2009	2010	Değişim	2009	2010
	Bin TL	Bin TL		Dağılım	Dağılım
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	81,846	100,548	22.8%	11.1%	11.9%
İşlem Payları	42,386	78,334	84.8%	5.7%	9.2%
Diğer Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	39,461	22,214	-43.7%	5.3%	2.6%
Genel Yönetim Giderleri	656,119	747,190	13.9%	88.9%	88.1%
Personel Giderleri	384,706	458,335	19.1%	52.1%	54.1%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	28,480	31,520	10.7%	3.9%	3.7%
Komisyon ve Diğer Hizmet Giderleri	16,873	23,891	41.6%	2.3%	2.8%
Amortisman Giderleri	22,093	22,286	0.9%	3.0%	2.6%
Üyelik Aidat, Gider ve Katkı Payları	7,259	7,760	6.9%	1.0%	0.9%
İtfa Payları	-	1,890	A.D.	-	0.2%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	196,707	201,507	2.4%	26.7%	23.8%
Toplam	737,965	847,737	14.9%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

**İşlem payları
78 milyon TL'dir.**

Hisse senedi, SGMK, Takasbank Para Piyasası işlem payları ile takas ve saklama giderlerini temsil eden işlem payları, artan işlem hacimlerine bağlı olarak %85 artmış ve 78 milyon TL'ye ulaşmıştır. Hızlı artışın 2010 öncesinde farklı kalemlerde takip edilen VOB işlem paylarının 2010 yılından itibaren bu hesaba dahil edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, VOB işlem payları, hisse senedi işlemlerinin üzerindedir. Tabloda pazarlama ve satış giderlerine, araştırma ve geliştirme giderleri de dahil edilmiştir. Bu giderler karşılaştırılan dönemler arasında %44 azalmış, 2010 yılında 22 milyon TL olmuştur.

**Personel giderleri, toplam
giderlerin yarısından
fazlasını oluşturmaktadır.**

Faaliyet giderlerinin %54'ünü personelle ilgili giderler oluşturmaktadır. 2009'da 385 milyon TL olan personel giderleri, sektörde çalışan sayısının artmasına paralel olarak 2010 yılında %19 artarak 458 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu giderlere, ücretlerin yanı sıra, çalışanlarla ilgili sigorta, servis, yemek, özel sağlık sigortası gibi yan ödeme ve giderler de dahil olmaktadır.

**Sektörde bir çalışanın aracı
kuruma aylık maliyeti
7.874 TL'dir.**

Sektörde ortalama çalışan sayısı 2009 yılında 4.793 iken, 2010'da 4.851'dir. Personel giderlerinin ortalama personel sayısına bölünmesiyle bir çalışanın aylık ortalama maliyeti hesaplanabilmektedir. 2009 yılında bu tutar 6.689 TL iken, 2010 yılında %18 artış ile 7.874 TL'ye yükselmiştir.

Dönem içinde ödenen üyelik, aidat, komisyon, vergi ve harçları içeren diğer resmi giderlerin toplamı ise önceki yıla göre %20 artarak 63 milyon TL'ye çıkmıştır.

Özel yazılım hakları gibi maddi olmayan duran varlıkların gider haline getirilmesine itfa payı denmektedir. Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberine bağlı olarak detaylandırılan yeni bir kalem olan itfa payları, 2010 yılında 2 milyon TL civarındadır. Amortisman giderleri ise 8 milyon TL'dir.

Diğer genel yönetim giderlerinde yer alan kira, elektrik, su, telefon, bilgi işlem altyapısı gibi giderler toplam giderlerin %24'üne denk gelmektedir.

KÂRLILIK

Karşılaştırılan dönemlerde artan işlem hacimlerine bağlı olarak, aracı kurumların en önemli gelir kaynağını oluşturan net komisyon gelirleri 2010 yılında %25 artarak 716 milyon TL'ye yükselmiştir. Hisse senedi işlemlerinden elde edilen komisyon gelirleri %82 pay ile ağırlığını sürdürmüştür. Bununla birlikte, hem hisse senedi hem de vadeli işlem ortalama komisyon oranlarındaki düşüş dikkat çekmektedir.

Net komisyon gelirlerinden sonra bir diğer önemli kalem olan hizmet gelirleri 2009 yılına göre %45 artarak 216 milyon TL'ye çıkmıştır. Artış, kurumsal finansman faaliyetlerindeki hareketlenmenin bir yansımasıdır. Halka arz işlemlerindeki artışa paralel olarak kurumsal finansman faaliyetlerinden elde edilen gelirler 31 milyon TL'den 73 milyon TL'ye yükselmiştir. 2010 yılında aracı kurumların portföy yönetimi ve yatırım fonlarından elde ettiği komisyonları ifade eden varlık yönetimi gelirleri 73 milyon TL, diğer komisyon ve gelirleri de 69 milyon TL seviyesindedir.

Aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları menkul kıymet alım satımından kaydettikleri kazanç bir önceki yıla göre %16 azalarak 48 milyon TL'ye gerilerken, toplam gelirlerin %4'ünü oluşturmuştur. Hisse senedi işlemleri en fazla getiri elde edilen kalem olmuştur. Müşterilerden alınan faiz gelirleri ile diğer faiz gelirlerini kapsayan esas faaliyetlerden gelirler ise 2010 yılında 115 milyon TL'dir.

Sonuç olarak, net komisyon gelirleri ile hizmet gelirlerinin artması ile toplam gelirleri yansıtan brüt kâr %25 artarak 1,1 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Toplam gelirler %25 artarak 1,1 milyar TL'ye ulaşmıştır.

İşlem payları ve personel giderlerindeki yükseliş, aracı kurumların toplam giderlerinin artmasına neden olmuştur. Aracı kurumların 2010 yılında toplam giderleri %15 artarak 848 milyon TL'ye yükselmiştir.

Doğrudan esas faaliyetle ilişkilendirilmeyen kira gibi diğer faaliyet gelirleri 68 milyon TL'den 30 milyon TL'ye inmiştir. Çeşitli komisyon giderlerini kapsayan diğer faaliyet giderleri de 18 milyon TL'den 15 milyon TL'ye gerilemiştir. Bazı aracı

Toplam faaliyet kârı 262 milyon TL'ye ulaşmıştır.

kurumlar, menkul kıymet değer düşüş tahakkuklarını içeren reeskont hesaplarını bu kalemde takip etmektedir. Karşılaştırılan dönemlerde reeskont giderleri azalmıştır. Sonuç itibariyle gelirlerin giderlerden daha hızlı artmasıyla toplam faaliyet kârı %40 artarak 262 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Aracı kurumların konsolidasyon kapsamına dahil olmayan iştiraklerinden elde ettikleri kâr/zararı yansıtan iştirak kâr/zararlarından paylar kalemi 2 milyon TL civarındadır.

Faiz ve temettü gelirleri 290 milyon TL civarındadır.

Esas faaliyet dışı finansal gelirler %25 artarak 326 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu gelirlerin içerisinde faiz ve temettü gelirleri 290 milyon TL civarındadır.

Esas faaliyet dışı finansal giderler ise 146 milyon TL civarındadır. Esas faaliyet dışı finansal giderlerde yer alan faiz giderleri 91 milyon TL düzeyindedir. Ayrıca, bazı kurumlar menkul kıymet değerlemesinden kaynaklanan reeskont giderlerini bu kalemde göstermektedir.

Net dönem kârı 367 milyon TL olmuştur.

Sonuç olarak, kurumların vergi öncesi dönem kârı %17 artarak 445 milyon TL olmuş, vergi giderlerinin düşülmesiyle net dönem kârı 367 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Aracı Kurumların Kâr Dağılımı			
	2009	2010	Değişim
Kâr Eden Kurum Sayısı	68	65	-4%
Zarar Eden Kurum Sayısı	23	29	26%
Kâr Toplamı (Bin TL)	353,025	390,629	11%
Zarar Toplamı (Bin TL)	-36,136	-23,889	-34%
Net Dönem Kârı	316,889	366,740	16%
Kaynak: TSPAKB			

Kâr eden kurumların toplam kârı artmış, zarar edenlerin ise toplam zararı azalmıştır.

Piyasa koşullarının olumlu geliştiği 2010 yılında aracı kurum sektörünün toplam gelirlerindeki iyileşmeye rağmen, zarar eden kurum sayısı bir önceki yıla göre 6 adet artarken, kâr eden kurum sayısı 3 adet azalmıştır. Bir diğer ifadeyle, toplam kâr daha az kurum tarafından paylaşılmış, sektörün kârlılık yapısında kurumlar arası yoğunlaşma artmıştır.

2010 yılında kâr eden kurumların toplam kârı artmış, zarar edenlerin ise toplam zararı azalmıştır. 65 aracı kurum 391 milyon TL kâr ederken, 29 aracı kurum 24 milyon TL zarar etmiştir. Sonuç olarak, sektörün toplam net dönem kârı 367 milyon TL olmuştur. En yüksek kâr yaratan kurum 79 milyon TL kâr ederken, en yüksek zarar eden kurum 4 milyon TL zarar etmiştir.

